

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

Creative Leadership of School Administrators Affecting Effectiveness of School Under The Secondary Educational Service Area Office 30

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง¹⁾ และ วัลลภา อารีรัตน์²⁾

Suphap Rithbumrung¹⁾ and Wallapha Ariratana²⁾

¹⁾ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

²⁾ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 334 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ปีการศึกษา 2555 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Coefficient และสร้างสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

2. ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (X_3) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_2) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4) และได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .782 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์ทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 61.20 ($R^2 = 0.612$) โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y = 0.972 + 0.153(X_3) + 0.386(X_2) + 0.377(X_5) - 0.172(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z = 0.168 Z_3 + 0.465 Z_2 + 0.422 Z_5 - 0.182 Z_4$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study creative leadership level of school administrators and schools' effectiveness, 2) study the relation between creative leadership of school administrators and schools' effectiveness, and 3) study the creative leadership of school administrators affecting schools' effectiveness. Sampling group consisted of 334 persons including administrators and teachers from schools under the Secondary Educational Service Area Office 30 during 2012 academic year. Research tool was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. Data was analyzed by using computer program for calculating mean, percentage, standard deviation, and Pearson product moment coefficient. Regression equations were created for predicting dependent variables through Stepwise Multiple Regression Analysis.

Research findings were as follows;

1. Overall image of creative leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office 30 indicated a “high” level of mean score. When compare to each other, all aspects also indicated a “high” level, teamwork had the highest mean score while the lowest one was creative thinking.

2. Overall image of the five aspects of schools' effectiveness indicated a "high" level of mean score. When compare to each other, all aspects also indicated a "high" level, satisfaction with teachers' work had the highest mean score while the lowest one was students' characteristics.

3. Overall image of the relation between creative leadership of school administrators and schools' effectiveness indicated a "high" level. All aspects had a positive relation between each other with a statistical significance at the .01 level.

4. The creative leadership of school administrators affecting schools' effectiveness included having flexibility and adjustment (X_3), individualized consideration (X_2), teamwork (X_5), and creative thinking (X_4). The multiple correlation coefficient was .782 with a statistical significance at the .05 level. The predictive coefficient or predictive power was 61.20% ($R^2 = 0.612$). These could be expressed in equations of unstandard and standard score as follows :

Unstandardized Score Predictive Equation

$$Y = 0.972 + 0.153^*(X_3) + 0.386^{**}(X_2) + 0.377^{**}(X_5) - 0.172^{**}(X_4)$$

Standardized Score Predictive Equation

$$Z = 0.168 Z_3 + 0.465 Z_2 + 0.422 Z_5 - 0.182 Z_4$$

Key Words : Creative Leadership, Effectiveness of school

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการเติบโตของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ผลักดันให้ผู้บริหารองค์กรในปัจจุบันต้องเตรียมตัวรับมือหรือเตรียมความพร้อมให้สามารถบริหารจัดการและดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้ [6] สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 [1] ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาไว้ทุกหมวด เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด และเพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมาย ภารกิจดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับ "ภาวะผู้นำ" ของผู้บริหารเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันการบริหารองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ต่างเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องทำการพัฒนา หรือปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน

ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและประหยัดสูงสุด เพื่อจะได้เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงานแก่องค์กรให้มากขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นผลดีต่อองค์กรนั้นโดยตรงแล้ว ยังทำให้องค์กรสามารถปรับตัวรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสม [4] และในภาวะเช่นนี้สมรรถนะของผู้นำที่เรียกว่า "ผู้นำเชิงสร้างสรรค์" จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้รอดพ้นและได้รับชัยชนะเหนือสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนอย่างรุนแรงดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อความคาดหวัง ความต้องการของบุคคล และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งไพฑูรย์ สินลารัตน์ [3] กล่าวว่าผู้นำที่สร้างสรรค์ จะมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ค้นหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าอยู่เสมอ 2) กล้าลองผิด ลองถูก

ไม่กลัวความล้มเหลว 3) เรียนรู้จากความผิดพลาด และไม่กลัวประสบการณ์ในอดีต และ 4) ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ [7] ที่กล่าวไว้ว่าการพัฒนาผู้นำในอนาคตจะเน้นการเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และส่งเสริมความคิดนอกกรอบในวัฒนธรรมองค์การแบบเปิด ดังนั้น โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบเข้าด้วยกัน โดยโรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นโรงเรียนจะต้องติดตามความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด โดยผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในการทำโรงเรียนให้มีประสิทธิผล คือ ครูใหญ่ เนื่องจากครูใหญ่เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนเป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน [9]

แต่จากสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ในปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมประสบปัญหาด้านงานวิชาการอย่างมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญและขาดกลไกที่ดีในการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตามงานด้านวิชาการของโรงเรียน จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน และจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) ใน 14 มาตรฐาน พบว่า จากทั้งหมด 37 โรงเรียนมีเพียง 6 โรงเรียนเท่านั้น ที่ผ่านการประเมินในทุกมาตรฐาน คิดเป็นเพียงร้อยละ 16 เท่านั้น ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมากและต้องรีบปรับปรุงแก้ไข พัฒนาโดยเร่งด่วน [10]

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาสู่มาตรฐานสากล อีกทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีมากขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันและแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกอย่างเต็มศักยภาพ

คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับใด
3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านใดที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 จำนวน 37 โรงเรียน จำนวน 2,005 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษานี้จากการคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณ ของ Yamanae จากประชากร 2,005 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 334 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ตามขนาดโรงเรียน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้นที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ตัวแปร คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม และตัวแปรตาม คือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ลักษณะเครื่องมือเป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ลักษณะเครื่องมือเป็นมาตรวัด แบบประเมินค่า (rating scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

4.4 ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ ด้านการทำงาน เป็นทีม ($\bar{X} = 3.86$) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ($\bar{X} = 3.85$) การมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.75$) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 3.70$) สำหรับด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.69$)

2) ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับ “มาก” ทุกรายการ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{X} = 3.94$) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$) ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 3.83$) และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 3.71$) สำหรับด้านคุณลักษณะของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.69$)

3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “มาก” ($r = .718$) สำหรับด้านการทำงานเป็นทีม ($r = .701$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($r = .647$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($r = .589$) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($r = .580$) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “ปานกลาง” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (X_3) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_2) ด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4) และได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

พหุคูณเท่ากับ .782 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ร้อยละ 61.20 ($R^2 = 0.612$) โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
(Unstandardized Score)

$$Y = 0.972 + 0.153'(X_3) + 0.386''(X_2) + 0.377''(X_5) - 0.172''(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
(Standardized Score)

$$Z = 0.168 Z_3 + 0.465 Z_2 + 0.422 Z_5 - 0.182 Z_4$$

2. อภิปรายผลการวิจัย

1) จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ “มาก” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ได้จัดอบรม ประชุม สัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการ มีการกระจายอำนาจและบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ กิตติกาญจน์ปฏิพันธ์ [3] ได้ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษามีระดับการแสดงออกภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารที่มีอายุต่างกัน มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่างกันมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ กฤติยา เห่งนาเลน [2] ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำสร้างสรรค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยมีภาวะผู้นำสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า หัวหน้าหอผู้ป่วยใช้ภาวะผู้นำสร้างสรรค์โดยการบริหารแบบมุ่งคนโดยกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ร่วมกับการบริหารแบบมุ่งงานโดยกำหนดเป้าหมายและประสิทธิผลของงาน ซึ่งผสมผสานด้วยการแสดงออกอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาและทำงานได้ดีขึ้น

2) จากผลการวิจัย พบว่า ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันเป็นการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยใช้ประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดและเป็นตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน อีกทั้งมีการติดตามประเมินผลงานของผู้บริหารทุกโรงเรียนแบบเชิงประจักษ์ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 อย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมทั้งการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก เป็นผลทำให้ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จ สอดคล้องกับอัมพร อิศราภักษ์ [11] ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ด้านความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) จากผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์

ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้การที่ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดเวลาในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำงานแบบซับซ้อนมากขึ้น ผู้บริหารสมัยใหม่จึงต้องแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรให้เหมาะสม สอดคล้องกับสังคม เหตุการณ์ สถานการณ์ และบุคคล ซึ่งคุณลักษณะที่จำเป็นและสำคัญมากก็คือ ความสามารถในการปรับตัว และมีความยืดหยุ่น อันเป็นสมรรถนะที่หากผู้บริหารขาดเสียแล้วอาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย กระบวนการบริหาร การเป็นผู้นำทีม และการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ [5] สอดคล้องกับทัศนะของ Lussier & Dubrin [3] ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลง ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ และการมีความยืดหยุ่นก็เป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสอดคล้องกับทัศนะของวิทยา นาควัชระ [8] ที่กล่าวว่า ความยืดหยุ่นเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่มี ความสร้างสรรค์อันนำไปสู่ความสำเร็จสูงยิ่งในการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิผล

4) จากสมการพหุการถดถอยแสดงให้เห็นว่า ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน จะมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ตัว ซึ่งประกอบด้วย ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (X3) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X2) ด้านการทำงานเป็นทีม (X5) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X4) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวให้มีอยู่ในตัวของผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนอันจะนำมาซึ่งความสำเร็จของสถานศึกษาและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สำหรับตัวแปรด้านการมีวิสัยทัศน์ (X1) ถูกคัดออกจากสมการ เนื่องจาก

ทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสภาพการปฏิบัติงานจริง ในสถานศึกษา การที่จะทำให้อัตลักษณ์เป็นจริง หรือเห็นผลนั้นอาจต้องใช้เวลานาน ทำให้ผู้บริหาร สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญและขาด การพัฒนาอัตลักษณ์ของตนอย่างต่อเนื่อง โดยให้ ความสนใจเฉพาะเรื่องใกล้ตัว และวางเป้าหมาย การทำงานเพียงระยะสั้น ๆ เท่านั้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนา ในด้านการมีความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะการมี ความคิดริเริ่มและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการ บริหารและส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน โดยอาศัยเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยได้ อย่างชำนาญ เนื่องจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ระดับ พฤติกรรมการแสดงออกในด้านการมีความคิด สร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับประเด็น อื่น ๆ ที่นำมาศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญ และเอาใจใส่ ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ในด้านคุณลักษณะของผู้เรียนให้มากขึ้น เนื่องจาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะของผู้เรียน ในด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความสนใจ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และกระตือรือร้นต่อการศึกษาจากแหล่ง เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้วยการพัฒนา และส่งเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ ผู้เรียนรักการอ่าน รักการค้นคว้า ให้มีการคิดอย่าง ถูกต้องและสร้างสรรค์โดยการนำนวัตกรรมการสอน ที่เหมาะสมมาปรับใช้ เช่น การจัดการเรียนรู้ด้วย โครงการ การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียน คิดวิเคราะห์เป็นมีลักษณะผู้เรียนที่ดี และจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและมี ประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรของโรงเรียนให้มากขึ้น

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ควรจัดทำยุทธศาสตร์การอบรมเพื่อให้ ผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของ ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ทั้ง 4 ด้าน ที่ส่งผล นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยเฉพาะ อย่างยิ่งควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและ ปรับปรุงตนเองทั้งในด้านการมีความยืดหยุ่นและ ปรับตัว การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การทำงานเป็นทีม และการมีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรใน โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความรู้ ความสามารถ และร่วมกันทำงานให้ประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมาย เห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน และมีการพัฒนามากขึ้น

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ควรมีการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนา และส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึง ความสำคัญในด้านการมีอัตลักษณ์ให้สามารถสร้าง ความตระหนักและสื่อสารอัตลักษณ์ให้ครูและผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจ นำสู่การปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรมและเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ ด้วยการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ และกำหนดให้มี การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่าง ต่อเนื่อง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรด้านการ มีอัตลักษณ์ จากการทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อ ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบ ข้อเท็จจริงถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้ บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มีผลงาน เป็นที่ประจักษ์ได้รับการยอมรับจากชุมชน สามารถ พัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยศึกษาในรูปของกรณีศึกษา

2. ควรศึกษาตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา เช่น การมุ่งทำงานให้สำเร็จ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีจินตนาการ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสมบูรณ์และมีความหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมวิชาการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย. 2546.
- [2] กฤติยา ห่งนาเลน. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนระหว่างหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการกับผู้นำสร้างสรรค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.
- [3] กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2555.
- [4] เกศสรินทร์ ตรีเดช. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2552.
- [5] ธเนศ ขำเกิด. ผู้บริหารสมัยใหม่ต้องสามารถ “ปรับตัวและยืดหยุ่น”. ค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2555. จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/26179>. 2547.
- [6] มัทนา วังถนอมศักดิ์. ภาวะผู้นำทางการศึกษา. ค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2555. จาก <http://www.moe.go.th>. 2550.
- [7] วิโรจน์ สารรัตนะ. ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหาร. ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา. 2555.
- [8] วิทยา นาควัชระ. อยู่อย่างสง่า. กรุงเทพฯ: ปรีชาธร อินเตอร์พริ้นท์. 2555.
- [9] เสาวณี ตรีพุทธรัตน์. ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไปใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2547.
- [10] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. 2553.
- [11] อัมพร อิศวรวัช. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2547.